

Între un exonim și un autonom, sau o suprapunere medievală

Dintotdeauna romii s-au numit *rom*. Încă de acum 2500 de ani, în India, casta numită *Dom/Rom* a fost exclusă din sistemul tradițional de caste (*Jati*), pentru că domii se ocupau cu munci considerate impure, cum ar fi aprovizionarea cu lemne pentru rugurile mortuare, îndepărtarea leșurilor, măturatul străzilor etc. Ocupația lor de căpetenie a fost însă muzica, pentru care au fost și sunt încă foarte respectați în India. De altfel, *domba* în India antică însemna toboșar sau muzician.

Un popor cu multe exonime

Întâia menționare a romilor ca *Egyptians (Gypsy)* este de găsit în cartea lui Andrew Boorde, numită *The fyrst boke of the introduction of knowledge*, editată prima dată în 1547. Boorde i-a întâlnit pe romi în Egipt și a cules de la ei primul dicționar scurt de limba romaní, adică treisprezece propoziții care pot fi înțelese ușor de romii de astăzi. Boorde i-a numit pe romi *Gypsies*, pentru că i-a întâlnit în Egipt.

În zona ortodoxă, romii au fost numiți *țigani*, de la numele sectei pre-bogomile ATHINGANOI. În slavona veche apare femininul „Cyganůka” și masculinul „Cyganinů”. Privind la bogăția substantivelor feminine terminate în sufixul „-ca” din limba română, putem trage concluzia că perechea *țigan-țigancă* datează cu mult înaintea venirii romilor în Europa, întrucât în documentele mănăstirilor românești sunt menționați sclavi țigani la 1385. Astfel, este atestat că voievodul Dan I dăruiește Mănăstirii Tismana patruzeci de sălașe de ATIGANI. Este greu de crezut că timp de 162 de ani, adică între 1385 (prima

atestare în România a sclavilor țigani) și 1547 (prima atestare în lume a limbii române, la Andrew Boorde), nimeni dintre oamenii luminați din Europa nu a observat că un popor migrator vorbește o limbă ciudată și să nu încerce să obțină câteva specimene din limba aceluia popor.

Romii mai sunt denumiți *agupti*, în afară de cunoscutul *tsingani*¹⁶ în Modon, Grecia. Observația ridică o problemă, întrucât termenul *țigan* este din bizantina veche. De ce ar trebui doi termeni, dacă doar unul se presupune a fi numele etniei? Este vorba clar de un epitet, nu de un autonim. În țările nordice romii sunt numiți *tatar* sau *heathen*. Româna veche a păstrat sinonimele arap, magraon, cioară sau mai arhaic, *gavaon*.

Confundarea romilor cu ațigani

Despre domii indieni există bogate referințe bibliografice, această castă existând și astăzi. Însă despre *Athinganoi* (lit. „cei de neatins”) nu se știe decât că erau o sectă cu baze teologice în erezia melchisedechienilor, deci nu o rasă, ci o sectă, descrisă în *Chronographia* lui Teophanes ca fiind într-o înțelegere secretă cu ereticii paulicieni angajați în sprijinirea lui Nikephoras I, numit *Logothetes* (Kohen, 2007: 75). Ne situăm în perioada iconoclastă a istoriei creștinismului bizantin. Deci vorbim despre o identificare pe baza religiei, nu a castei/etniei. În favoarea ultimei mele afirmații aduc observația lui Ellie Kohen conform căreia oricare familie de athingani trebuia să accepte o evreică sau evreu ca stăpân al casei, afacerilor și spiritualității sale (ibidem). Athinganii bizantini erau asociați și cu ereticii novatieni și sabbatieni. Deviza ereticilor sabbatieni era „*Nu mă atinge, căci sunt pur*” (ibidem, 76). Împotriva acestei devize, o anatema contra

¹⁶ *Agupti, tsingani* în Modon, Grecia, „țigani pantofari sedentari” (Kenrick, 2004: 32).

athinganilor citată de Ellie Kohen¹⁷ specifică: „*Anatemizez pe aceia care sub pretextul purității predică mizantropia, considerând pe toți din afara religiei lor impuri*” (ibidem). (Romii niciodată nu au avut în cutumele lor conceptul de impuritate prin atingerea de alte etnii, deci iarăși putem afirma că identificarea athinganilor cu romii este eronată). Dacă așa stăteau lucrurile în Bizanț, este ușor de înțeles disprețul manifestat contra religiei athinganilor, mai ales că teologia lor gnostică era contrară teologiei creștin-ortodoxe de la curtea bizantină. În accepțiunea acelor vremuri, evreii erau rasa blestemată de Iisus prin parabola smochinului uscat. Sunt binecunoscute numeroasele progromuri contra evreilor de-a lungul istoriei. Este foarte probabil că secta gnostică pro-iudaică a athinganilor să fi fost sursa aplicării exonimului „țigan” poporului rom, din cauza practicilor magice ale vrăjitoarelor rome numite drabarni (sg. fem.). În antichitate și Evul Mediu, identitatea religioasă era un puternic element de identificare. Oamenilor acelor vremuri, având deja modelul vrăjitorilor gnostici athingani, le era la îndemână să identifice ca athingani, adică vrăjitori, pe oricare etnie nou venită care avea altă religie decât cea creștin ortodoxă. Ca supremă dovadă pentru ura contra sectei athinganilor este anatema anonimă din sec. al IX-lea dată în Bizanț, care anatemizează „*învățătorii athinganilor din fiecare generație a trecutului, aceia ai prezentului, și ai viitorului.*” Formula de abjurație din secolul al IX-lea mai specifică „*de asemenea anatemizez pe aceia care invocă anumiți demoni, șefii lor fiind Soron, Sochan și Arche.*” (ibidem). Numele demonilor Soron, Sochan, Arche sunt complet necunoscute în magia romilor. Romii l-au denumit pe Dumnezeu cu numirile hinduse, dintre care cea mai folosită de orice rom este vocativul *Devla!*, nume divin (*Deva*, în sanscrită, hindi) care se aplică zeităților hinduse din India de astăzi.

¹⁷ Conform lui Ellie Kohen, cea mai importantă sursă despre athingani și credința lor o constituie o anatema anonimă, din care domnia sa citează deseori în lucrarea sa, în capitolul „Byzantine judaizers: the athinganoi”.

Merită să zăbovim asupra numelui demonic *Arche*. În tradiția mănăstirească apare ceata demonilor arhiconi, numiți demoni raționali, care sunt cei mai iscusiți în a ispiti mințile teologilor ortodocși. Despre sursa acestei tradiții nu se cunoaște nimic, însă în viețile sfinților ortodocși găsim deseori trimiteri la ceata demonilor arhiconi. În opinia mea, numele demonilor *arhiconi* din tradiția ortodoxă își are sursa în numele zeității *Arche* din religia athinganilor, care erau vrăjitori renumiți, de vreme ce același anatematism specifica „*Anatemizez pe aceia care recurg la divinație, farmece si magie...*” (ibidem). Formula de abjurație din secolul al IX-lea specifica: „*de asemenea anatemizez pe aceia care invocă anumiți demoni, șefii lor fiind Soron, Sochan și Arche..*”. Este firesc că teologia ortodoxă cunoaște numele zeităților gnostice *Arche*, căci și Sfântul Irineu de Lyon (c. 130-202) a scris despre ei în lucrarea sa, *Contra ereziilor (Adversus Haereses)*. Tot Irineu de Lyon (2007: 20) scrie că ereticii valentinieni mai denumesc zeitatea *Arche* și *Proarchin*. Dacă romii ar fi fost athingani, atunci ar fi păstrat în pantheonul lor numele zeității *Arche*, zeitatea care a reprezentat gnosticismul eretic în viziunea ulterioară a teologilor ortodocși.

Confundarea romilor cu țigani a fost făcută pe baza asocierii cu vrăjitoria athinganilor. Părintele Cleopa sfătuia, inspirat fiind de Sfântul Nicodim Aghioritul :

„De asemenea, sunt anatema cei care fac descântece cu tunete, **cei care vrăjesc cu stelele**, alungătorii de nori, vrăjitorii de mațe, cei care vrăjesc cu păsările. Noi avem toate în rânduielile Sfântului Ioan Gură de Aur (...) Toți sunt fermecători, care iau mana de la vaci cu puterea drăcească. La acestea slujesc anumiți diavoli, numiți pitonicești, care ghicesc viitorul, și diavoli **arhiconi**, care știu Scripturile (...) Iar cei ce deschid cărțile se cheamă ‚ghitii’, adică vrăjitori cu lucruri sfinte, pe limba grecească (...) Descântătorii, vrăjitorii și fermecătorii toți sunt anatema, despărțiți de Trupul lui Hristos, care este Biserica (...) De aceea vă spun să nu primiți în casa voastră vrăjitori, **țigănci** cu ghiocul, cu cărțile de joc; să nu-ți vină să-ți ghicească și să te înșele.

Ia un ciomag și zi: ‘Fugi, diavole! Pleacă din jurul casei mele!’” (apud Bălan, 2004: 33-34) (*subl. ns., M. N. C.*).

Părintele Cleopa când preciza că sunt anatema cei care vrăjesc cu stelele, continua de fapt anatemizarea din sec al IX-lea contra athinganilor: „*Anatemizez pe aceia care dau numele stelelor oamenilor...*” (Kohen, 2007: 76). Același anatematism bizantin adăuga despre vrăjitorii athingani care cu puterea lui *Arche* „trag luna către ei și o întrebă ce vor”: „*Anatemizez pe aceia care invocă anumiți demoni, șefii lor fiind Soron, Sochan și Arche, și cu ajutorul lor trag luna către ei și o întrebă ce vor*”.

Sfântul Nicodim Aghioritul îndemna creștinii să nu recurgă la serviciile magice ale țiganilor. Cu siguranță că această precauție era de fapt continuarea abjurației și anatemei din sec. al IX-lea, suprapusă peste poporul rom venit din India în Egipt de abia în preajma anului 1542, conform lui Andrew Boorde.

„De aceea, ca să nu Se mîhnească Iisus Hristos din cauza voastră și să spună asemenea lucruri și să nu vă arătați și voi nerecunoscători față de un asemenea desăvîrșit binefăcător, lăsați, vă rog, frații mei, lăsați-vă de faptul de a merge la vrăjitori și vrăjitoare și **țigănci** și, când se întâmplă să fiți bolnavi, alergați la Hristos...” (Sfântul Nicodim Aghioritul, 2003: 8-18) (*subl. ns., M. N. C.*).

Tradiția românească relatată de Părintele Cleopa, de evitare a vrăjitoarei rome eronat identificată ca „țigancă” (*Cyganŭka*, slavona veche), continuă tradiția primită pe filiera bizantină contra sectei athinganilor și transmisă de Nicodim Aghioritul. Părintele Cleopa însă adaugă și practica magiei cu ghioc, care este specifică doar romilor.

„Iar cei ce deschid cărțile se cheamă ‚ghitii’, vrăjitori cu lucruri sfinte, pe limba grecească. Grecii au esența ortodoxiei. De la greci au luat credința ortodoxă atâtea țări, și rușii la anul 988 au făcut mileniul în anul 1988 de la încreștinare” (apud Bălan, 2004: 33-34).

Să ne amintim că athinganii trăiau în Grecia, și dacă de la greci ortodoxia a trecut în atâtea țări, atunci și informațiile despre erezia athinganilor tot din Bizanț au intrat în cultura europeană, odată cu numele de *țigan* în limba română, *zingaro* în italiană, *zigeuner* în germană. Demn de subliniat este femininul *Cyganůka*, din slavona veche, care a intrat în românește cu aceeași terminație (*țiganca*). Identificarea etniei romilor pe baza practicilor magice și a anatemei emise în secolul al IX-lea în Bizanț contra athinganilor a dus la confundarea lor în Europa cu țiganii iudaizați, adică vrăjitori și eretici, dușmanii lui Hristos.

Este important de subliniat faptul că în limba romilor nu există gramatică de structură ebraică și nici mistică de sorginte cabalistică. Numirile divinităților din proto-panteonul romilor sunt indiene (*Devla*), iar numele principiului răului este *Beng* („dracul”), tot de origine indiană (din limbile dravidiene). Dacă romii ar fi aparținut de athingani, ar fi transformat, ca urmare a contactului cu religia creștin-ortodoxă și a șederii îndelungate în sclavia din mănăstirile ortodoxe, numele zeităților Arche, Soron și Sochan în nume demonice și ar fi devenit echivalente pentru noțiunile de Satan, demon sau drac. Dar fenomenul a avut loc în limba romilor încă din India, căci numele lui Satan în romaní este *Beng*, nume care la triburile non-ariene Konda este aplicat zeităților lor, care cereau jertfe sângeroase umane numite *meriah*.¹⁸ O dovadă că romii și-au transformat prin contact cu creștinismul vocabularul religios este cuvântul *Trushul*, „crucea lui Iisus”, care în India înseamnă „tridentul *Trishula* al zeului Shiva”, din cauză că reprezentarea hindusă a tridentului *Trishula* este foarte aproape de crucea creștină. Este logic deci să afirmăm că

¹⁸ *Meriah, penka, bong* în *Human Sacrifices in India*, de Sir John Campbell.

romii au fost martori la acele jertfe făcute în numele zeităților *penka* și le-au asimilat în credința lor cu răul absolut, Satan. Descoperirea că *Beng*, numele rom al satanei are ca sursă numele zeităților sângeroase din religia poporului Konda îmi aparține. Drept urmare, identificarea romilor ca urmași ai athinganilor, ereticii iudaizați, este eronată, pentru că lipsesc elementele de identificare a athinganilor regăsite în lucrarea domnului Elli Kohen.

Oprirea de la Împărtășanie fiind suprema pedeapsă dată de Biserică împotriva celor ce alergau la vrăjitori și mai ales legătura athinganilor cu evreii, athinganii fiind o sectă iudaizată, sunt principalele motive care au dus la excluderea lor din societate și asocierea cu răul absolut.¹⁹ Această excludere s-a extins și asupra romilor, denumiți țigani după canoanele bisericești bizantine influențate de anatema din secolul al IX-lea, pentru că romii aveau, când au ajuns prima dată în Bizanț, o religie hindusă, și oricine nu era creștin era automat vrăjitor sau țigan.

¹⁹ Bogdan Petriceicu Hașdeu nota că în 1620, Popa Ion din Sim-Pietru scria în Alexandria că evreii și țiganii vor ieși în zilele lui Antihrist și vor chinui pe creștini și le vor mânca pruncii. Același autor amintește și scrierea lui Bucur gramaticul din anul 1702, care repetă același pasaj scris de Popa-Ion în Alexandria (Hașdeu, 1887: 1234). Mihail Kogălniceanu spune și el că românii se tem că țiganii vor veni împreună cu Antihrist și le vor mânca pruncii (Kogălniceanu, 1837: 24). Această teamă populară este de fapt rezultatul asocierii sectei athinganilor cu evreii bizantini, athingani care se pare că au ajuns sclavi în mănăstirile ortodoxe. Apoi, această învinuire de antropofagie a trecut asupra romilor, întrucât sensul inițial al cuvântului țigan (eretic) s-a schimbat în sclav. Un caz paralel și exemplu că sensul original al unor cuvinte care au ajuns să caracterizeze populații se pierde cu trecerea timpului este și termenul „căpcăun”, un monstru care devorează copii, în basmele românești. După unele etimologii ar fi de origine avaro-tătară, fiind un rang important în comunitatea avarilor (*kapgan*, turcă). În românește a ajuns să fie utilizat ca epitet al tătarilor (<https://dexonline.ro/definitie/c%C4%83pc%C4%83>).

Retroflexiunea din limbile indiene

În India, în limbile Hindi și Punjabi, consoanele „r” și „d” sunt interschimbabile în anumite cuvinte ca:

Hindi

Bara - mare, adj. masc.

Bari - mare, adj. fem.

Punjabi

BaDa - mare, adj. fem.

BaDi - mare, adj. fem.

Acest fenomen se datorează pronunției lui „d” cu vârful limbii retroflexate pe cerul gurii, retroflexarea dând naștere unui sunet care se aude când „d”, când „r”. În limba Punjabi însă, r-ul din hindi se pronunță clar ca și d-ul românesc. Sanscrita a păstrat substantivul *Ramni*, „femeie foarte frumoasă”. Sufixul „-ni” este întrebuințat în toată India la formarea substantivelor feminine.

Romani	Hindi
<i>Rom</i> - bărbat de etnie, soț	<i>Dom</i> - etnonimul unui bărbat din casta <i>Dom</i>
<i>Romni</i> - femeie de etnie, soție	<i>Domni</i> - soția <i>Domului</i>

<i>Romipen</i> - adunarea romilor (țigănie)	<i>Dompana</i> - adunarea <i>Domilor</i>
<i>Roi</i> - lingură	<i>Doi</i> - lingură de lemn
<i>Chor</i> - hoț	<i>Chor</i> - hoț
<i>Chorni</i> - hoață	<i>Chorni</i> - hoață

De ce țiganiii își spun „țigani”, iar romii vorbitori de romaní își spun „rom”?

Din cauza influenței pe care au exercitat-o primii romi care au renunțat la romaní. Aceștia au fost și primii romi care s-au sedentarizat, romii care confectionau obiecte din lemn, ca linguri, copăi etc. Din acest motiv, fiii acestora sunt numiți *Kashtale* („lemnari”) (*kasht* – „lemn”, în hindi și romaní). Mărturia aceasta, cum că primii sedentarizați sunt romii *Kashtale*, apare la Mihail Kogălniceanu, în cartea publicată la Berlin în 1837 cu titlul *Esquisse sur l'histoire, les mœurs et la langue des cigains, connus en France sous le nom de Bohémiens, suivie d'un recueil de sept cents mots cigains*. Romii *Kashtale* au fost mineri sau băieși, cum mai sunt cunoscuți în Banat și Ardeal. Aceștia, după ce au renunțat la munca de mineri, au învățat să sculpteze lemnul. Ceilalți romi care nu știu limba pentru că fie au fost constrânși, fie pur și simplu au ales să nu o mai vorbească, acceptă cu seninătate exonimul ȚIGAN impus de români. Necunoscând limba, nu aveau de unde să cunoască autonimul tradițional indian de *Rom/Dom*. În sprijinul acestei origini și echivalențe aduc și următoarea dovadă comparativă:

Romani (cu derivate)	Hindi si Sanskrita
<i>Rom</i> - bărbat de etnie, soț	<i>Dom/Rom</i> - bărbat din casta <i>Dom</i>
<i>Romavau</i> - eu mă căsătoresc	<i>Ramate</i> - a se împerechea (sanskrita)
<i>Romano dives</i> - zi frumoasă	<i>Ramni</i> - femeie foarte frumoasă

Știm că în limba română sensul autonimului „român” nu implică și ideea de căsătorie. Românii spun „Eu mă căsătoresc”, nu spun „Eu mă românesc”, așa cum romii *gabori* și *lovari* spun „Som rome-sa, Som romnia-sa”, sau „*Romarau*-ma”, cum zic romii *sinte* sau *welsh*. Însă, „*Romarau*-ma”, „mă căsătoresc”, are logică perfectă în limba sanscrită, căci *ramate* înseamnă a avea contact sexual.

Altă dovadă poate fi adusă luând în considerare sensurile cuvântului *Ramni* („femeie frumoasă”) în limba hindi.

Ramni – femeie frumoasă, sau femeie superbă, adolescentă

Informația apare în De Henk W. Wagenaar, S. S. Parikh, D. F. Plukker, R. Veldhuijzen van Zanten, *Allied Chambers transliterated Hindi-Hindi-English dictionary*, pagina 535. În limba romaní are același sens, iar unele triburi rome chiar păstrează pronunția „ram”. După cum am mai precizat, în India toate substantivele feminine terminate în „-ni” au corespondent masculin fără „-ni”. Urmează că forma masculină a substantivului RAMNI este RAM, „bărbat frumos”.

O etimologie veche a cuvântului „țigan”

În limba română, pentru țigani au existat câteva sinonime interesante. Acestea sunt: „gavaon” (autonim), „arapină” (exonim), „magraon” (exonim), „cioară” (exonim), „dănciuc” (exonim). Sinonimele apar de exemplu la Augustin Scriban, în *Dictionaru limbii românești*, 1939, care derivă cuvântul țigan din *Zengi-bar*, „țara etiopienilor”, și consideră că numele a venit în România prin macedoneni.

„**Țigán** și (vechî) **Ațigán**, -că s. (vsl. *Cyganinŭ*, *Cyganŭka*, rus. *Cygan*, -nka, ung. *Cigány*, germ. *Zigeuner*, ngr. *Tsiganos*, it. *Zingaro*, cuvinte care se reduc la turc. ar. *Zenği*, Etiopian, *Zenği-bar*, țara Etiopienilor, „Zanghebar, Zanzibar”. În actele cele mai vechî li se zice Ațigani, ceia ce arată că numele ne-a venit pin [!] Macedonenî. Tot de aci și numele sectei eretice bizantine a Ațiganilor). Acela care face parte dintr’un neam de indienî vagabonzî răspîndiți astăzi în lume. Fig. Om ordinar, nerușinat, trivial, pofticîos, hoț și zgîrcit: *ce țigan !* – Țiganiî îs originarî din India, și-s de neam indo-europeŭ. Eî aŭ emigrat în sec. 6-10 ca paria în Persia (de unde au luat muzica lor), în Asia Mică și’n Egipt, unde aŭ stat mult timp și de unde le-a și rămas numele de *faraonî*. Tot așa, Greciî îi numesc și *Gýfti*, iar Spaniolîi *Gitanos*, adică „Egipteni”. Arabiî i-aŭ confundat cu Etiopieniî („Harapiî”, Nubieniî, Somaliî, Zanzibarieniî ș. a.) (...) Fiind-că în Muntenia sînt mulți Țigani, Turciî le ziceaŭ ironic Muntenilor „Țigani” (*Cinghiane*). Tot așa, fiind-că Țiganiî și-aŭ luat pronunțarea muntenească (pentru c’ aŭ venit mai întîi în contact cu Munteniî), Moldoveniî le zic ironic Muntenilor tot „Țigani”. În literatura poporului, Țiganu e tratat cu cel mai mare sarcasm [!] și e numit *cioară*, *cîoroî*, *croncan*, *balaur* (adică „monstru”), *faraon*, *baragladină*, *Baroî*, *Boroî*, *Garoi* și *Zgaroi*, iar copilu de Țigan *danci*. (Cp. cu epitetele Jidanului). V. *Les Tsiganes*, de Pop Șerboianu, Paris, 1930; VR. 1908, 8, 174, și cartea lui M. Kogălniceanu (în limba fr.), Berlin, 1837.”²⁰

²⁰ <https://dexonline.ro/definitie/tigan>

Gavaonii, al treilea val de țigani, o populație misterioasă

În cartea lui Petre Petcuț, *Rromii. Sclavie si libertate*, pagina 33, găsim dovada că țiganii sclavi se auto-denumeau GAVAON. Or, din perspectiva indentificării, mai important considerăm a fi *autonimul*, nu *exonimul*. La aceeași pagină 33 a lucrării domnului Petre Petcuț citim urmatorul pasaj:

„Într-un document emis de Alexandru Voievod, la Târgoviște, în Ianuarie 1617, ni se dezvăluie, printre altele, o diferență dintre 'vlahi' (români) și 'țigani', diferența capitală dacă ar fi să analizăm motivele pentru care a fost posibilă sclavia în Principatele Române. Dar nu ne interesează că vlahii erau creștini, iar țiganii nici pomeneală, ci denumirea acestora din urmă 'cărora li se spune în limba lor gavaoni'" (subl. ns., M. N. C).

Documentul citat mai sus a fost emis de un domnitor. Era imposibil ca Alexandru Voievod să nu știe cum se numeau țiganii din domeniile lui, mai ales că documentul precizează că țiganii se denumesc cu acest nume pe ei înșiși (sursa domnului Petre Petcuț: *Documente privind istoria românilor, B, Țara Românească, veacul al XVII-lea*, vol. III, pp. 87-89). În 1634, alt document consemnează autonimul *gavaon covaci*, iar în 1636 apare încă o dată sub forma *sălaș de gavaoni*. Deci este vorba despre un cuvânt cunoscut în epocă.²¹

Limba *romilor* se numeste *romaní*. În aceeași logică, limba gavaonilor sclavi ar trebui să aibă în componența numelui măcar o parte din entonimul *gavaon*. În istoria romilor niciodată romii nu s-au denumit gavaoni. Voievodul Alexandru specifică amănuntul

²¹ <https://dexonline.ro/definitie/gavaon>

important că gavaonii se numesc „în limba lor”. Deci este vorba de o limbă specială a gavaonilor prin care se deosebeau de majoritarii valahi/români.²²

Teoria conspirației și etnonimul *Rom*

După cum vedem, în Aprilie 1941 apare revista *Glasul romilor*. Prin urmare, acest etnonim nu își are originea cu ocazia primului Congres al Romilor, ținut la Londra în 1971. Există o „teorie a conspirației”, conform căreia activiștii romi formați de George Soros au fost inițiatorii ideii de corectitudine politică în folosirea termenului „rom” în documentele oficiale. Fapt complet eronat. Încă din anii 1800, cercetători ne-romi au atestat etnonimul „rom”. De exemplu, una din primele gramatici ale limbii romilor este *Romano Lavo Lil*, a lui George Borrow, publicată în Anglia, la jumătatea secolului al

²² Deși Hașdeu nu cunoștea documentul domnitorului Alexandru de la 1617 în care se specifica cuvântul „gavaon” ca autonim al sclavilor țigani, recunoaște că „avan” este un cuvânt enigmatic românesc, îl comentează pe larg pe parcursul a șase pagini și îl leagă de sârbescul *gavan*, albanezul *gavn* și boemianul *hawan*. În româna veche, „gavan” însemna eretic. De asemenea, Hașdeu amintește posibilitatea, improbabilă în opinia sa, că filologii slaviști derivă acest cuvânt de la numele sectei anabapțiștilor. Consider demonstrația lui Hașdeu întemeiată, atunci când afirmă că „Hagan, la Bizantini haganos, în cronicile medievale latine chaganus, capanus, caganus, în limbile turanice khakan (cfr. Zeuss, *Deurchen u. Nachbarstamme* p. 729), era titlul acelor groznici năvălitori de viță tătărescă, cari în veicul de mijloc, începând dela epoca hunică și până la cea mongolică, înpăimîntaseră în curs de secol Europa ... tot așa dintr’o epocă mult mai veche *avan=havan=hagan* căpătase înțelesul de tyran. De aci rezultă că la Serbi Gavan, la Albanesi ganv, și la Bohemi havan sunt de provenință românescă” (Hașdeu, 1887: 2148-2153). Eu aduc completarea că din moment ce „gavaon” era un autonim *înseamnă că țiganii gavaoni sunt de fapt tătarii care sunt urmași ai avarelor*. Este de asemenea necesar să amintim că domnul Petre Petcuț în lucrarea sa identifică în mod greșit pe romi cu țiganii gavaoni, doar pe baza asemănării întâmplătoare a autonimului „gavaon” cu substantivul *gavutno* („țăran”, în romanî), legându-l de orașul Gavaon din India ca ipoteză a locului de origine a romilor (Petcuț, 2015: 34).

GLASUL ROMILOR

ORGANUL ASOCIAȚIEI „UNIUNEA GENERALA A ROMILOR DIN ROMANIA”

DIRECTOR-FONDATOR: GH. NICULESCU	ABONAMENT ANUAL:	Membrii și Filiale Lei 500 AUTORITĂȚI „ 500 STRĂINĂTATE „ 700	REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, PIATA SF. ANTON Nr. 10	ADMINISTRATOR-GENERAL: NICULAE NICULESCU
-------------------------------------	---------------------	---	---	---

6 SEPTEMBRIE 1940 CONDUCATORUL STATULUI

Urâm membrilor și cititorilor noștri sărbători ferice și-i salutăm cu creștinescul: „Christos a înviat”!

7 ANI

Anul acesta am înregistrat a șaptea creștere pe răbojul activității noastre și am adăugat încă o lăcră în fașul pe care îl vom făuri pentru viitorul și așteptarea „Asociației”, pe linia și la nivelul celorlalte organizații similare din scumpa și în veci țara noastră românească, pe care o dorim să o vedem iarăși, și cât mai curând, în granițele ei firești.

De toate evenimentele ce s-au succedat unele după altele în cursul anului 1940-1941, Asociația noastră a fost la post, făcându-și datoria cu prisosință în cealaltă privește interesele membrilor săi, și ajutându-i în marginea posibilității, atât moral cât și material.

Mulți dintre societarii noștri în împrejurările de îngri-

M. S. REGELE MIHAI I

Preotizarea evenimentelor petrecute pentru țara noastră, și în urma abdicării Regelui Carol II în favoarea fiului său Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia, Asociația în ziua de 6 Septembrie 1940 a fost proclamată Regat al Românilor.

Acest Vișteț Regesc, vișteț al Marilor Regi, Carol I, Liberătorul și Ferdinand I, Întregitorul, și-a luat asupra-și pe umerii săi omul greava sarcină a răsturnării regiilor și a evenimentelor

și Mihai pe tronul țării Românești, a asut în jurul M. S. Regele-Mareș B. și, pe omul înțeles și curajului caracteristic românului. Ea va fi pentru țărâna noastră Săvârșirea, cea mai bună îndrumătoare și sfătuitoare.

Întreg poporul strălucit cu încrederea în El, care se va conduce din țările și o repune în drepturile ei și în hotărârile firești.

Nu noi vom fi în măsură, să știm personalitatea mareșului nostru general, însă în situația în care ne încumăm de a vorbi despre conducătorul Statului, ne îndreptăm prin urmare atenția să aducem o umilă înălțare aceluia care la conducerea țării noastre, Dumnezeu l-a înălțat să fie protector și îndrumător.

Ostul înalt, figura puternică, energică și bun conducător al terribililor țării, Generalul Ioan Antonescu a dovedit o atitudine militară, cât și cu conducătorul, iar în urma evenimentelor petrecute de la 6 Septembrie 1940 și până în prezent, s'a afirmat cu atitudine.

Când țara ne era cucerită de dușmanii din afară, iar poporul înfățișat la anahie, de armatele care dominau prăbușirea regiunii, Generalul Ioan Antonescu a dat dovadă de cea mai mare energie, de cel mai hotărât fapt, și cu în mare măsură de 9 zile a stabilit ordinea în țară și siguranța în viața.

Unul din cele care arăta în conștiința la țărâna noastră, în Agricultură, în Industrie, și în refacerea și înălțarea țării pe toate treburile, Politică, Socială și

Economică. Datorită noștrii de conștiință totală, noiștii, creștinii din țară în fața în această țară, și dorim D-ului Gen. Ioan Antonescu, Conducătorul Statului, săratate pentru a putea duce la bun sfârșit opera noastră și pentru pe care le-a înfăptuit și

D. General Ion Antonescu
Conducătorul Statului Român

și în urma evenimentelor petrecute în urma de deșertăciunii noastre neprecupețite, și vom fi la datoria ori când țara va avea nevoie, strigând „Președinte”.

Glasi Romilor

ZILE MARI

Astăzi trăim unele zile care sunt mari evenimente, literare: Abit în viața unui om cât și a unei națiuni,

Arbitrându-se fiecare omul și făcându-se datoria dină nou și plină în mână; vom contribui la realizarea

XIX-lea.²³ Kogălniceanu (1837: 2) afirmă că romii se numesc în limba lor „Romnichel” adică ”fii femeii Romni”, sau simplu „Romi”: “Les Cigains s'appellent dans leur langue

⁹ Cartea poate fi găsită la: <http://www.gutenberg.org/ebooks/2733>.

Romnitchel (fils de la femme) ou Rome (hommes).” Mai mult decât atât, el redă formula în uz și astăzi când un rom întreabă pe alții dacă sunt romi: „Han tume Romnitchel?” („Sunteți voi fiii femeii Romni?”).

„Romnichel” își spun încă și astăzi romii din Grecia și Anglia. Termenul avea sinonimul scurt „Rom” încă de atunci, din vremea lui Kogălniceanu. În România, romii se întreabă unul pe altul „San/han Rom?”. Kogălniceanu afirma că acestea sunt cuvinte sacramentale, prin care romii își afirmă originea și se înțeleg chiar dacă sunt de la „antipozi”: „Romii înțelegându-se își încep dansul bucuriei” (ibidem, 26).

Considerații finale

Este greu de crezut că în cazul în care limba vorbită de romi este în întregime indiană, romii să nu își cunoască autonimul. Mărturie stau numeroase cercetări etimologice de comparație între limbile indiene și limba romilor care demonstrează indubitabil că limba romilor este o limbă indo-ariană, ca și limbile ei surori hindi, punjabi sau rajasthani. Dacă romii au venit cu limba lor din India, și folosesc aceleași cuvinte ca indienii pentru toate fenomenele și ființele naturii, ar fi greu de conceput ca tocmai numele națiunii lor să nu-l cunoască. Este o barbarie să forțezi un popor să accepte o denumire („țigan”) care nu-i aparține și pe care nu o dorește din cauza sensului peiorativ, tradițional deja. Denumirea a fost definitorie pentru un grup religios gnostic, descris acum 1415 de ani de episcopul Timotei de Constatinopol, în anul 600, în *Reprimirea ereticilor*, ca fiind melchidesechieni: „numiți acum athingani, ei trăiesc în Frigia, ei nu sunt evrei și nici neamuri... ei țin Sabatul, dar nu sunt circumscriși. Ei nu vor atinge nici un om dacă le este oferită hrana, ei cer ca aceasta să fie așezată pe pământ, și apoi vin și o iau. Ei oferă altora hrana cu aceeași precauție.” (Timotheus, Presbyter of Constantinople, *De receptione*

Haereticorum, apud Cotelier, *Monumenta eccles. Graeca*, III, 392; P.G., LXXXVI, 34).²⁴ Deci „Athinganoi” este un autonim care provine din practica „ne-atingerii”. Citim în cartea lui Ellie Kohen, cercetător evreu, că athinganii, dacă erau atinși, fugeau să se purifice ritual considerând că devin impuri prin atingerea de persoane de altă religie (Kohen, 2007: 76). Același autor afirmă că secta athinganilor a dobândit o asemenea putere în Imperiul Bizantin încât purtau purpura imperială, însă pentru că religia lor gnostică a devenit populară, creștinii au anatemitizat „învățătorii athinganilor în orice generație a trecutului, prezentului și viitorului”.

La final, este de observat și că în decursul istoriei țiganiilor au fost denumiți de asemenea cu numele altor populații negroide. Cel mai bun exemplu este exonimul *harap*, care se referea clar la culoarea neagră a arapilor, însă motivația este mai profundă, și anume de sorginte religioasă. În apoftegmele sfinților din *Pateric*, demonii sunt asemănați cu etiopienii sau arapii, iar mai târziu, în Grecia, cu țiganiii, tocmai din cauza religiei gnostice a athinganilor care au fost anatemitizați în secolul al IX-lea. De asemenea, *magraon*, ca sinonim pentru „țigan”, este menționat în *O mie si una de nopti*, unde cei mai puternici vrăjitori sunt din Magreb, adică *magrebieni*. Vrăjitoria fiind ocupația femeilor rome, asocierea cu secta ereticilor athingani a fost o obișnuință în Evul Mediu. Romii nu au folosit niciodată numele divine ale sectei *Athinganoilor*, și anume ale zeităților Soron, Sochan și Arche (cf. Ellie Kohen), ci l-au denumit simplu Devla pe Dumnezeu, nume care este hindus (*Deva*). Confuzia romilor cu athinganii s-a datorat parțial culorii negre a vrăjitorilor magrebieni (de aici exonimul românesc „magraon”), parțial datorită confuziei între religia romilor și a athinganilor, dar a sosit timpul să înțelegem diferența.

²⁴ <http://www.newadvent.org/cathen/10157a.htm>

Dacă la 1837 lui Kogălniceanu nu i se părea rușinos că țiganii își spun în limba lor *Rom*, atunci românii moderni de ce să le fie? Doar pentru că în Vest se confundă *Rom* cu „român”?! E o diferență totuși. Una de două litere.

Într-o Europă multiculturală, între etnonimul *rom* și exonimul *țigan*, este necesară cunoașterea diferenței de origine a celor două. Etonimul *rom* având origine hindusă este un autonim cunoscut de toți romii vorbitori de romaní, din toată lumea. Aplicarea exonimului *țigan* populației *rom*, de origine indiană, este izvorâtă din mentalitatea oamenilor din Evul Mediu, care clasificau orice religie necreștină drept vrăjitorie, după modelul vrăjitorilor athingani din Bizanț, împotriva cărora Biserica a dat o anatemă. Această anatemă a influențat gândirea oamenilor din secolele trecute, astfel încât, posibil datorită vrăjitoarelor rome, populația *Rom* să fi fost identificată ca ațigani, sau vrăjitori, deși religia romilor nu a fost gnosticismul athinganilor bizantini, ci hinduismul.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Bălan, Ioanichie, *Ne vorbește părintele Cleopa*, vol. 3, Mănăstirea Sihăstria: Mănăstirea Sihăstria, 2004

Boorde, Andre, *The fyrst boke of the introduction of knowledge*, Publisher London, Pub. for the Early English Text Society, by N.T. Trübner & Co., 1870

Campbell, Sir John, *Human Sacrifices in India*, Delhi: Mittal Publications, 1986

Hașdeu, Bogdan Petriceicu, *Etymologicum Magnum Romaniae*, tomul II, București, 1887

Irineu al Lyonului, Sfântul Sfințit Mucenic, *Aflarea și respingerea falsei cunoașteri sau Contra ereziilor*, vol I, București: Editura Teologie pentru Azi, 2007

Kenrick, Donald, *Gypsies: From the Ganges to the Thames*, Hatfield / Hertfordshire: University of Hertfordshire Press, 2004

Kogălniceanu, Mihail, *Esquisse sur l'histoire, les mœurs et la langue des cigains, connus en France sous le nom de Bohémiens, suivie d'un recueil de sept cents mots cigains*, Berlin: B. Behr, 1837

Kohen, Ellie, *History of the Byzantine Jews: A Microcosmos in the Thousand Year Empire*, Lanham Maryland: University Press of America, 2007

Nicodim Aghioritul, Sfântul, *Despre vrăjitorie*, București: Sophia, 2003

Petcuț, Petre, *Sclavie și libertate*, București: Editura Centrului Național de Cultură a Romilor, 2015

Wagenaar, De Henk W. / Parikh, S. S. / Plukker, D. F. / Zanten, R. Veldhuijzen van, *Allied Chambers transliterated Hindi-Hindi-English dictionary*, New-Delhi: Allied Publishers, 1993